

2012/2
únor

Poutník

časopis Obce unitářů v Brně

POUTNÍK

Obsah čísla 2/2012

Mgr. Jarmila Plotěná:

RŮZNÉ SVĚTY NEBO JEDEN SVĚT?   1

RNDr. Milada Škárová:

VÁCLAV HAVEL NA HAVLOVĚ A
VE ŽĎÁRCI   2

BLAHOPŘÁNÍ   8

Dr. Karel Hašpl: PROČ UNITÁŘSTVÍ?   9

PROGRAM NA MĚSÍC ÚNOR

Foto: P.Sedlák

Foto na titulní straně: P. Sedlák

RŮZNÉ SVĚTY NEBO JEDEN SVĚT? aneb NIC NOVÉHO POD SLUNCEM?

Rok 2012 už začal, pro unitáře je výročním, neboť r. 1922 založil Dr. N.F. Čapek Společnost svobodného bratrství. Byly to teprve čtyři roky po vzniku Československa. No jo, mladá První republika, naděje, nadšení, chuť pracovat, budovat – to se to zakládalo, může si někdo při neznalosti tehdejších poměrů říct a myslet si, že dneska je jiná doba, úplně jiný svět. Ne tak docela, tehdejší poměry se zdají růžové jen s odstupem času a při jisté idealizaci. On je to pořád jeden a tentýž svět a dokonce náš domácí svět. Problémy byly vždycky nějaké a zakladatelé, první pionýři (nebojme se toho slova, znamenalo kdysi něco úplně jiného než člena pionýrské organizace za socialismu) a třeba také první prezidenti v nových poměrech nemívají snadnou cestu. Jednoho z nich, Václava Havla, který na konci loňského roku zemřel, připomínáme v tomto čísle Poutníka článkem ses. Dr. Milady Škárové.

Několika dalšími články se vracíme k myšlenkám našich unitář-ských klasiků Dr. N.F. Čapka a Dr. K. Hašpla. Uvádíme je v několika dalších číslech tak, jak byly tehdy napsány, jsou stále aktuální, i když jejich autoři žili v tehdejších “úplně jiném světě”, jenže světě s podobnými nebo stejnými problémy jako máme dnes.

Prvého ledna večer stanice Vltava vysílala vzpomínkový pořad věnovaný Jaroslavu Ježkovi. Zaznělo v něm mnoho jeho písniček a hned tu byla také atmosféra tehdejšího Osvobozeného divadla. Ty písně jsou zvláštní tím, že člověk chtě nechtě pozorně naslouchá jejich slovům. Až zamrazí, jak jsou stále aktuální. Inu, máme jeden svět a stále stejné problémy v něm – mění se jen kulisy – naše okolí, technika, vynálezy... Něco nám to říká: tedy – „Nic nového pod sluncem.“ Pozor! Tohle je přímo nebezpečná věta! Může ji totiž někdo pochopit jako že:

„Nic nového pod sluncem, problémy, různé špatnosti, ba přímo zlo a z toho pramenící tragedie vždycky byly, jsou a budou a já

s tím nic nenadělám“. Tak to právě na hromadu těch špatností přidal. Lze si však říct: „Nic nového pod sluncem - vždycky byly, jsou a budou těžkosti, špatnosti, ba přímo zlo a co já s tím udělám, co v daných poměrech, situacích, dobách mohu já udělat nejlepšího pro zlepšení situace, odvrácení zla atd.“. To už je něco jiného. A jiné bývají také výsledky, neboť, kdo o zlepšení čehokoliv usiluje v současnosti nebo budoucnosti, přece jen něco dokáže. A když ne celosvětově (což často nebývá), ani státně, ani obecně (ve smyslu nějaké obce, města), ani rodině, tak alespoň zcela určitě osobně – soukromě udělá ze svého života to nejlepší, co umí. A to už toho učinil hodně. Právě přidal na hromadu trošku toho správného, životu přejícího. Tedy jeden svět – škola a stále stejné úkoly.

Dobrý prospěch nám všem přeje

Jarmila Plotěná

VÁCLAV HAVEL

Prezident Československé a pak České republiky v r. 1990 – 2002

NA HAVLOVĚ A VE ŽDÁRCI

Havlov postavil jako rodinné letní sídlo dědeček Václava Havla – Václav Havel v r. 1908. Jeho manželka Emilie pocházela z Bystřice n. Pernštejnem, ležící asi 30 km severněji. Nejbližší sousedkou uprostřed lesů nad prudkým skalnatým svahem do údolí řeky Bobrůvky byla spisovatelka, publicistka, překladatelka a filosofka zabývající se především tzv. ženskou otázkou –

Anna Pammrová, která si zde své dřevěné obydlí postavila o 10 let dříve. Vznikly přátelské vztahy, které přetrvaly ke 3. generaci: přes tátu Václava až k jeho synům Václava a Ivana, kterým v r. 1945, kdy A. Pammrová zemřela, bylo 9 a 7 let.

V posledním válečném roce a v prvních létech poválečných byli Havlovi na svém letním sídle i přes zimu, protože jejich pražský dům byl po bombardování neobyvatelný. Oba chlapci, Venoušek

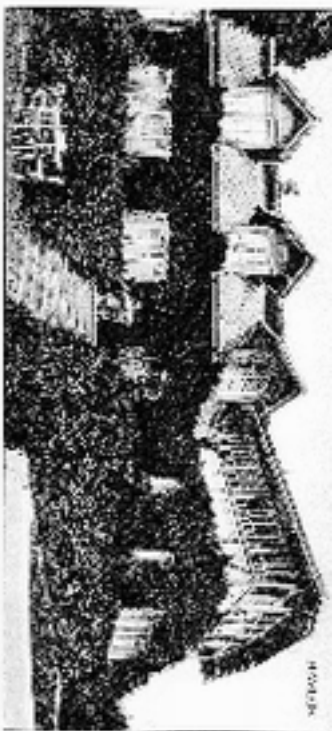
a Ivánek, chodili tehdy do obecné školy ve Žďárci, vzdáleném od Havlova asi 3 km.

Můj táta byl do Žďárce přeložen v r. 1934. Stal se zde ředitelem obecné i měšťanské školy, na měšťance učil češtinu a dějepis. Mně byly tehdy 2 roky. Bratr Ivan se narodil r. 1936, o 22 dní dříve než Venoušek Havel. Po šesti létech se pak setkávali v naší škole, nejdříve jen v pozdním jarním a časném podzimním období před koncem války a po něm pak celoročně. Vzniklo klukovské kamarádství, i když už tehdy byli nasměrováni každý jinak: můj bráška si v kůlně vyráběl Messeschmidty (jejichž části Němci vyráběli od r. 1944 v tunelech – vzdálených od nás pár kilometrů – nedostavěné železniční trati z Tišnova do Havlíčkova Brodu), zatímco u Havlů se hrálo divadlo a Venoušek kreslil... Na Havlov jsme občas byli zváni celá rodina, jindy jsme chodívali kolem Havlova a tehdy už zděného domku Anny Pammrové do údolí řeky Bobrůvky do mlýna k Šafránkům, s nimiž udržovali dobré vztahy také Havlovi i A. Pammrová.

8.5.1945 byl vyhlášen konec války. Už o pár týdnů dříve jsme ve Žďárci měli plno prchajících německých vojáků i s oficíry, za nimi přišli Rudoarmádníci a 9.5. na nás Američané shodili bomby. Hořelo několik domů, byli mrtví. Utíkali jsme pryč, hlavně mámy, babičky a děcka, tátové a dědové hasili a uklízeli tu zbytečnou spoušť. Havlovi nás přijali, dali najíst a nechali vyspat... Nastal krásný, slunečný májový den 10. května 1945. Táta Havel už 9.5. přeběhl přes les vyfotografovat hořící Žďárec, další den pak fotil nás všechny na Havlově: tu fotku jsme pak všichni dostali – s ručně přimalovanou čsl. – vlajkou na památku...

Paní A. Pammrová zemřela ve svém domku uprostřed zahrady 19.9.1945. Do posledního okamžiku ji opatrovala neteř Alma Křemenová – a Venoušek Havel byl prý první ze všech dalších li-dí, kteří ji pár dní před svými devátými narozeninami viděl mrtvou... Pohřeb vypravili Šafránkoví ze mlýna a oba Havlovi chlapi šli mezi žďáreckými dětmi v čele pohřebního průvodu. Obřad se konal ve žďáreckém kostele sv. Petra a Pavla, uložení do hrobu pak na nedalekém hřbitově. Kostel a cesta k němu je vzdálena asi 50 m od naší bývalé školní zahrady, z níž jsme vše viděli a slyše-

li...

Nov. 1915
Spent the hour making
some date study papers.
Visited home of J. W.
Lester's parents and
arranged to bring to
them some pictures.

Září 1945: Silnice ke Žďářeckému kostelu
Venoušek a Ivánek Havlovi 3. a 4. zleva
v čele průvodu při pohřbu A Pammrové

V prvním poválečném roce jsem prastarým žďářeckým autobusem dojížděla do tercie tišnovského gymnázia. Venoušek chodil ten rok společně s mým bratrem do 3. třídy naší obecné školy – a taky spolu podnikli klukovskou výpravu na Hrádek (zbytek středověké zříceniny nad řekou Libochůvkou), o čemž jsem objevila zápis ve svém tehdejší deníku...

V r. 1946 byl můj táta přeložen na Zemskou školní radu do Brna, kamž jsme se celá rodina v říjnu stěhovali. Havlov ještě několik let existoval. Z Venouška vyrostl Vašek, který tam zval „šestatřicátníky“, úspěšně se pokoušející o své první literární výtvoř. Konec nastal na počátku 50.let: majitelé Havlova byli vyhnáni, budovy i se zahradami zbourány. Zlikvidováno bylo i několik rodin žďářeckých sedláků a také obyvatelé mlýna pod Havlovem...

Pro mne bylo rozloučení se žďáreckým dětstvím do poslední chvíle nepředstavitelné, přesto však nastalo: vše další bylo úplně jiné, nové a posléze i zajímavé životní dobrodružství. S Venouškem, ani s jinými obyvateli bývalého Havlova jsem se už nikdy „naživo“ nesetkala. Ve druhé polovině padesátých a první polovině 60. let jsem však po ukončení vysokoškolského studia v Brně žila na základě „umístěnky“ v Praze a byla jsem tudíž při tom, když se v divadle Na zábradlí objevila v r. 1963 první Vaškova hra Zahradní slavnost. Od r. 1966 jsem se vrátila do Brna, s čímž souvisely i častější a stále víc prožívané výpravy „domů“ do Žďárce a okolí. Kdysi nepřehlédnutelný chlapeček z Havlova se stal dospělým Václavem Havlem, stále méně přehlédnutelným nejen doma v Praze. Ráda jsem už tehdy všude kolem sebe „vysvětlovala“, jaké to kdysi opravdu bývalo na zmizelém již Havlově a zároveň přejímala a myšlenkově si zpracovávala – se skromnou hrdostí téměř „rodačky“ – všechny informace o dramatikovi, chartistovi, tvůrci i organizátorovi všemožných setkání – vycházejících vždy z nejryzejšího úsilí o opravdové lidství, založené na svobodě, pravdě, lásce, naději – politickém vězni, řečníku na melantrišském a brzy i na hradčanském balkóně: to vše se všemi vaňkovskými „paradoxy“ až do posledních dnů nezahálejšího „občana Havla“...

V listopadu 2010 a v březnu 2011 jsem prostřednictvím Společnosti Otokara Březiny byla pozvána přednášet o A. Pammrové v Knihovně Václava Havla v Praze ve staroměstské Řetězové ulici. Měla jsem tehda připravený dopis se vzpomínkou na žďárecké časy před 65 – 75 lety s tajnou představou třeba jen tichého setkání s jediným slovem – děkuji... Dopis nebyl odeslán, neboť Václav Havel znovu onemocněl.

A teď v době zimního slunovratu 2011, vánočního „půlnočního slunce“ v nás? Podařilo se Ti, náš Venoušku, Vašku, Václave vytvořit a dokonale zrežirovat to nejrealističtější absurdní divadlo nejen pro Pražany a středoevropany, ale „globálně“ pro všechny, kteří víme, či aspoň tušíme, že Pravda a Láska opravdu přemůže jak lež a nenávisť, tak i lhovost, pohodlnost, povrchnost, nevě-

domost o poslání člověka na Zemi a odmítání v Pravdě žít, či do-konce myslet. Prožíváme v tyto dny ODCHÁZENÍ - nebo i PŘÍCHÁZENÍ?

Svíčky dohořely – a jejich oheň kéž nejen symbolicky očistil naše srdce – tisíce květů kéž s láskou přijala životodárná voda vynořivší se v tichu stále tajemných šumavských hor, ať nese je dál pod jménem Vltava a Labe i přes hranice našeho pozemského domova.

Venoušku, Vašku, Václave Havle: díváš se na to všechno svým pokorně a láskyplně lehce ironickým pohledem, odcházíš smířen a vyrovnán se vším, co bylo, Předal jsi nám opravdu dobré dílo a je teď na nás, co sním uděláme ve svých myšlenkách, slovech i činech.

Milada Škárová
Brno, 3.1.2012

foto: David Sedlecký

Obrazový materiál stažený z wikipedie pod licencí "Creative Commons Wikipedista Chmee -Zachovejte licenci 3.0 Unported":

*****

BLAHOPŘÁNÍ

všem členům i přátelům Brněnské obce unitářů, kteří se
narodili v únoru

VŠE NEJLEPŠÍ!

- 3.2. Zdeňka Špírková
- 7.2. Jelena Horníčková
- 9.2. Anežka Kousalová
- 12.2. Bohuslav Páral
- 18.2. Růžena Opršalová
- 20.2. Zdena Mergancová
- 22.2. Heda Kunclová

*****

Dr. Karel Hašpl

PROČ UNITÁŘSTVÍ

Náboženské otázky nezajímají všechny lidi stejně. Někteří jsou k nim lhostejní po celý život a spokojují se s duchovním živořením. Buď mají k nim poměr úplně záporný, zamítají je, protože se nikdy jimi nezabývali; z nich pak část teprve na konci nebo v kritických chvílích života si uvědomuje, že to, co dosud naplňovalo jejich život, má hodnoty malicherné, pomíjivé. Děsivají se neznáma, na něž dosud nemyslíli, odchod ze života naplňuje je hrůzou, a často snaží se překotně dohánět, co zanedbali. Ale uspokojení a uklidnění docházejí už jen málokdy.

Anebo duchovní, náboženský život mnohých lidí je zcela všední, neuvědomělý, „přízemní“. Bývají duševně pohodlní, strachují se a oškliví si nové věci, kterými by byli ve své netečnosti vyrušováni a nuceni myslet a zabývat se problémy. Tato kategorie je nejčetnější a v ní jsou nejvíce zastoupeni „matrikovi“ příslušníci církve, kteří se nestarají o hlubší smysl tělesného a duchovního života, spokojují se pouhými formalitami, které je příliš nezatěžují, ani nomezují jejich pohodlí. „Pokoj dávám, pokoj žádám“, bývá nejvyšším zákonem jejich myšlení a konání. Mezi nimi se vyskytují nejhojněji ti, kteří tvrdí, že „v čem se narodili, v tom také zemřou“. Jen probůh nechoďte mi s nějakými pochybnostmi a kritikami, neberte lidu jeho víru, nepodlamujte mravní základy veřejného i soukromého života! Takové a podobné horlení a fráze slycháváte velmi často. A nejen od lidí tuctových, ale i od inteligence, která se ráda pohybuje ve vyježděných kolejkách a nemiluje příliš nové a převratné myšlenky.

Ale jsou lidé, kteří se vážně obírají problémy a otázkami života, na něž zřídka kdy dostávají uspokojivé odpovědi. Mnozí by rádi věděli, proč jsou na světě, jaký význam má jejich život a práce, co znamenají dějství kolem nich, co změny, jež pozorují a na sobě

pocitují, čím je věčné kolotání světů. Pozastavují se nad svým vlastním životem a táží se, jak si vysvětlit četné těžkosti a nesrovnalosti – jak se domnívají – života, jaké je měřítko a jaké jsou zákony správného jednání apod. To jsou lidé myslící, hledající a pátrající po účelu svého bytí, po smyslu života.

Každý z nás, kteří se upřímně zajímáme o duchovní stránky života, kladl si často podobné otázky. K některým jsme našli odpověď ve vědě a v širším poznávání světa, na některé nám odpověděli myslitelé všech dob, ale na některé nám ještě chybí odpověď. Proto stále hledáme, pátráme, přemýšlíme.

Někteří jsme měli možnost nahlédnout do starých spisů a snad i podrobněji studovat, jak se myslitelé zašlých dob pokoušeli dát odpověď na některé takové záhadné otázky. Dnes jsou nám dostupné knihy Starého a Nového zákona, je přeložen Korán, do některých světových jazyků jsou přeloženy aspoň částečně Avesty, bráhmanské vedické spisy, spisy Konfuciovy atd. Máme dnes možnost studovat filosofické a náboženské soustavy a hledat v nich touženou odpověď. Máme konečně i v křesťanství směry, které se snaží dávat svou odpověď na otázky smyslu života, smrti, účelnosti bytí, Boha, vesmíru, člověka apod. Jednou z těchto cest je také *unitářství*. Většina čtenářů je přijala za své náboženství, za svoji cestu a životní orientaci. Jiní nás dosud jen pozorují, nejsou si ještě jisti, zda tato cesta životem je pravá a jim nejvíce vyhovující, a proto se ptají: *Proč unitářství?*

Je potřebné i pro nás unitáře čas od času si ujasnit, proč jsme si oblíbili a zvolili tento způsob myšlení a života. Z tohoto důvodu se chceme zabývat touto otázkou. Podotýkám předem, že tím nikterak nechceme snižovat jiné způsoby myšlení, jiné životní směry, že si vážíme naopak upřímného snažení po lepším a vyšším životě a držíme se svého proto, že našemu smýšlení a našim potřebám nejlépe vyhovuje. Jsme tedy naprosto snášenliví ke každému náboženskému přesvědčení, a jestliže některý směr kritizujeme a upozorňujeme i na jeho slabiny, činíme tak, abychom si porovnali tento směr se svým, abychom si dále uvědomili důsledky pochybných a mylných představ a názorů a vyvarovali se chyb, které by nás mohly později v životě zavést na scestí a k falešným závěrům.

Co si v dalším povíme, zdaleka ovšem nevyčerpává, co by bylo třeba povědět o unitářství. Jde jen o náznaky a nejstručnější odpověď na otázku položenou v nadpise.

Náboženství je cesta života, náboženství je náš poměr k Bohu, k lidem, k veškerenstvu, a z tohoto poměru vyplývá nutně určitý způsob života. Kdyby náš poměr k lidem byl nízký a špatný, nemůže ani naše jednání k nim být krásné. Jestliže by náš poměr k Bohu byl primitivní a plný pověřivosti, nemohl by ani náš život být prost primitivnosti a pověřivosti. Zkrátka, co nosíme v srdci své duše, jak se díváme na tento svět, co si o něm myslíme a co cítíme, všechno se také projevuje v našem jednání. Náš denní život je proto výslednicí vnitřního života, vnitřního poměru a náboženství má neobyčejný význam, protože je způsobem a projevem pravidelného denního prožívání toho, co chováme v duši.

Jestliže je náboženství tak důležitým činitelem, jestliže se mnohým jeví tak nezbytným jako vzduch a světlo, je jisté, že je nelze přehlížet; a pevně věřím, že přijde doba, kdy podstata života, nebo – jinak řečeno – teorie denního života bude velmi pozorně zkoumána a ověřována: Jestliže tato teorie je špatná a nepravdivá, nemůže být pravdivý a dobrý život, jaký se podle ní projevuje jako její výslednice.

Odpovídáme-li na otázku “proč unitářství“, nechceme tím vychvalovat svůj náboženský směr jako nejlepší. Lepší a nejlepší se musí ověřovat a přezkoušet. A kde je k tomu zkušební kámen? Tím je život, všední, denní život, od neděle do neděle, rok za rokem. Náš život zde na zemi, mezi lidmi, v tomto světě, to je zkušební kámen našeho náboženství. A prosím, aby jen z tohoto hlediska bylo posuzováno, co v dalším bude řečeno.

Můžeme si blahořečit, že máme náboženskou svobodu. Je to velká hodnota, kterou se můžeme chlubit, a je znakem kulturní vyspělosti národa. Národ, který by občanům nedával tuto svobodu, projevoval by zpátečnictví. Svoboda nám umožňuje, že si můžeme své náboženství volit podle svého volného uvážení a vnitřního přesvědčení, a nikdo nám v tom nezabrání.

Proč tedy, jsouce obklopeni katolictvím, několika směry protestantství, pravoslaviím, českomoravskou církví, mimokřesťanskými směry, z nichž uvádíme příkladem buddhismus, mohamedanismus, šintoismus atd. a mohouce být i bez jakékoli církevní přísluš-

nosti bez vyznání, volíme unitářství?

Především proto, že unitářství je schopno podávat takovou *životní orientaci, která je v souhlase s vědeckým poznáním a není tedy v rozporu s kritickým rozumem*. Věda nám takřka denně odhaluje některé tajemství tohoto světa. Zlámala mnohá pouta nevědomosti a pověr. Uvedla člověka hluboko do tajů dění a přiblížila ho k tajemství všech tajemství. Rozšířila tedy náš obzor. Dnes víme mnoho důležitého o člověku, o zemi, vesmíru a o jeho zákonech a silách. To vše mění a přetváří obraz světa i člověka. Mnohé církve se děsí vědeckých objevů, protože mnohý takový objev zvrací a staví na hlavu dosavadní domněnky a víru těchto církví. Věda nás přesvědčila o tom, že Země se točí kolem Slunce, že Země není plochá, že se nezrodila před 6.500 lety apod. Katolická církev vzala teprve v 19.stol. z indexu knihy, které jednaly o nových názorech a objevech o Zemi a v tichosti přijímá, co po staletí popírala nebo hlásala, že Země není plochá, a že se Slunce ne-točí kolem Země. Ale v Písmu se praví opak, a toto Písmo pro-hlašuje se veskrze za naprostou pravdu, která byla zjevena lidstvu přímo Bohem. Buď se může tvrdit jedno nebo druhé, ale nemůže se trvat na obojím hledisku zároveň. Tím nastává rozpor mezi vědou a náboženstvím, a tento rozpor je v ortodoxních, tj. pravověrných církvích tak značný, že lidé kteří uznávají platnost vědy, nemohou věřit a uznávat, co věda dokázala za mylné a nesmyslné, a nemohou se cítit doma v takové společnosti, jež jim tyto nesmysly vnucuje a prohlašuje za pravé, protože nečiní výhrad ani výjimek.

Unitářství naproti tomu přijímá dokázané vědecké objevy za základ svého myšlení a věření. Vědecké poznání roste, mnohé původní vědecké objevy byly doplněny, ano i změněny, když byla nalezena nová pravda a odstraněna domněnka. Proto *i unitářství stále se vyvíjí, pozměňuje a roste*, aby bylo vždy v souhlasu s vědeckým poznáním a jeho posledním stupněm. Unitáři nemusí se ostýchat znát se ke svému náboženství, protože není náboženstvím zastaralým, myšlenkově ztrnulým, ale je náboženstvím dynamickým, živým a stále přístupným novým objevům, změnám a doplňkům, které člověka přibližují vždy více k pravdě konečné.

Je skutečností, že věda má své hranice. Věda nám nemůže dosud říci nic určitého, pozitivního o Bohu, o posmrtném životě,

vzniku a prazákladně našeho života. A je mnoho věcí, o kterých si vědci uvědomují, že jsou za hranicemi jejich zkoumání. Ano, ale tu má unitářství možnost hledat vedení ve filozofii a vytváří si svou teologii, ve které se však snaží užívat vědecké metody a nezapomíná na kritický rozum, ale bdí, aby nezabředlo do planého filozofování, jež by nepřihlíželo k dennímu životu. Každé náboženství má svou filozofii i svou teologii, každé náboženství tedy se snaží vykládat největší záhady světa: Boha a člověka. Ale některá náboženství vzala si za základ staré řecké myslitele, zvláště pak Aristotela (katolické náb.) a dále již nepokračují. Tváří se, jako by všechno bylo již řečeno. Unitářství má možnost prozkoumávat všechny filozofické soustavy Západu i Východu a čerpat ze všech zdrojů lidského myšlení. Nic nám nebrání, abychom stále hledali; ale unitářství nepřestává jen na hledání a nalézání, ale snaží se převádět toto poznání do denního života.

Unitářství je nejobsáhlejší školou života. U nás není dvojí pravda: jedna pro lid a druhá pro zasvěcence. Máme jen jednu pravdu a jednu cestu, a ta je přístupna všem. Aby všichni mohli chápat, snažíme se vychovávat, rozšiřovat poznání, přemýšlet, zkoušet vše, co poznáváme v denním životě, vytvářet podle širších vědomostí a znalostí lepší a bohatší život. Unitářství proto plní úkol nejširší a nejobsáhlejší lidové výchovy a to zvláště po stránce, které si nikdo zatím nevšímá. Jsou školy a vysoká učiliště, kde je možno se naučit nejrozmanitějším věcem, kde je možno nabývat nového poznání; ale tyto školy nejsou každému přístupny, a každý nemá ani prostředků, ani času, aby se věnoval soustavnému studiu. Ale mnozí lidé chtějí vědět, chtějí být zasvěcováni do tajů světa a života. Máme tisk, máme veřejné přednášky apod. Ale ani tyto nejsou vždy přístupny všem. Téměř na všech učilištích bývá nedotčena nejvnitřnější základna lidské existence – oblast duševní a duchovní. Kde máme hledat poznání o sobě, kde se máme ptát, proč jsme zde na světě, jaký je smysl našeho života, kdo nám má ukázat, jak se máme stavět k životním problémům, kdo nás má podírat v těžkých chvílích života, kdo nám má dodávat odvahy k dalšímu životu, víry v sebe, naděje, že se opět vzchopíme a nabudeme nových sil, když jsme byli zklamáni? Ani školy, ani tisk, ani veřejné přednášky, ale naše náboženská obec, duchovní náboženství.

Unitářství snaží se od počátku své činnosti, aby každý člen získal potřebných vědomostí o sobě, o světě, v němž žijeme, abychom byli potřebně připraveni a vyzbrojeni k samostatnému životu. Kdo jste členy od počátku a uvědomíte si, co všechno jsme již probrali, čemu jsme se učili, jistě mi přiznáte, že toho je hodně a že se vaše poznání prohloubilo a rozšířilo a že váš pohled na život a svět, na jeho dění je vyšší a širší, a proto také váš život vnitřně i navenek je vyrovnanější a klidnější než život vašich spoluobčanů a sousedů. To je praktická stránka unitářství. Máme oči stále otevřeny a kde se dovíme co nového, vše promyslíme, přezkoušíme a na sobě vyzkoušíme a dáváme svým členům a přátelům, aby jejich život byl plnější a bohatší.

Kolikrát jsme mluvili o Adamovi, Abrahamovi a Izákovi, kolikrát o Josuovi a Davidovi a vykládali, co říkal Hospodin Jakubovi a kolikrát jsme nabádali, abychom si brali z těchto zkušeností příklad? Velmi málo! Mnozí nám to vytýkají a říkají, že bychom se neměli jmenovat ani křesťany. Soudím, že pramálo sejde na pojmenování. Zato jsme si řekli mnoho o lidské duši a jejích projevech, o silách, které jsou v každém z nás; učili jsme se, jak ty síly uplatňovat vhodnou sugescí a jich používat, učili jsme se o síle myšlenky a vlivu dobré nálady, došli jsme k poznání sounáležitosti s Bohem a se všemi lidmi země, naučili jsme se ovládat své city, usměrňovat svou vůli a snažili jsme se každý poznávat své poslání a plnit toto poslání v denním životě. A chceme v tom stále pokračovat a zdokonalovat se. Při tom jsme se dotkli mnohých zajímavostí a mnohých záhad světa a života a naučili se dívat z širších hledisek na svět a věčnost. Nebylo to účelnější a potřebnější?

Unitářství je náboženstvím nejrozsáhlejších možností. Proč? Protože je schopno si udržovat volnost a svobodu myšlení a není nuceno lpět na nějaké tradici. Všechna ortodoxní náboženství křesťanská vycházejí ze Starého a Nového zákona. Starý zákon je židovskou biblí. Nový zákon je doplňkem Starého a má stejnou tradici, třebaže jeho Ježíšovská orientace je jiná. To jsou jediné prameny, ze kterých se napájejí žíznivé duše věřících. Ale v jednom prameni jsou mnohé škodliviny a bacily.

Unitářství, nejsouc vázáno k žádné jedinečné tradici, může si vybírat jen svěží, živou vodu; dovede si oddělit sedliny a odstranit škodlivé bacily. Proto, že nepřijímá své prameny se zaváza-

nýma očima, ale s hledím otevřeným a s kritickým rozumem. Vy-
bírám si krásné perly náboženských zkušeností všude, kde se s ni-
mi setkává. Všechny prameny světa všech dob, všech ras a náro-
dů, všech náboženských soustav jsou naším pramenem. Tradice
nejen jednoho kmene nebo národa, ale všelidská tradice je naším
základem. Co je ještě dnes dobrého, pravdivého a hodnotného
v buddhismu, je také unitářské; co je živého, krásného a dobrého
v hinduismu, ve vedických pramenech, konfuciánských knihách,
Laotsiových spisech, v Koránu, v ústním podání třeba primitivního
náboženství a je to upotřebitelné a hodnotné i pro dnešek, je záro-
veň unitářské. Nám nevádí, objevil-li některou pravdu o lidské duši
mohamedán nebo africký kouzelník, jen když je skutečnou prav-
dou. Už jsem uvedl, jak jistý domorodý africký kouzelník přivedl
Američanku do stavu, ve kterém viděla zřetelně, co se děje v jejím
domově, ač byla od něho vzdálena na tisíce mil. Slyšel jsem o ji-
ném, jenž uměl vyvolat u sebe zvláštní stav, ve kterém rozpozná-
val nemoci těch, kteří přišli k němu o radu a dovedl poradit rostlin-
né odvary a masti, jež účinkovaly téměř zázračně. Jak se dívat na
tyto věci? – Nejde o zázraky! Ale poznáváme, že člověk je scho-
pen věcí nám všeobecně dosud neznámých, že má v sobě síly,
které mohou přivodit tyto zvláštní stavy. Bylo by nenáboženské
poznat tyto věci? Soudíme, že právě naopak. – Unitářství je volno
ptát se všude a všechno zkoumat, hledat na všech stranách a u
všech lidí pravdy a poznatky o duši, pátrat po cestách k duševním
silám a objevovat je, abychom si dovedli lidsky lépe rozumět, sbli-
žovat se a vzájemně si více pomáhat. Jestliže Buddha objevil ně-
jakou pravdu, která opravdu platí a pomáhá nám lépe pochopit ži-
vot, budeme se rozmýšlet ji přijmout anebo ji zavrhneme proto, že
Buddha nebyl křesťanem? Nikoli. Unitář se bude radovat, že tako-
vá pravda byla objevena a bude vděčen, že ji vůbec někdo objevil,
ať byl kdokoli. Neptáme se, kdo objevil algebru; že ji objevili moha-
medané, to je vedlejší. Nám nevádí, že některé důležité léky obje-
vili Japonci, Indové, Egypťané.

Jsou náboženské hodnoty a pravdy, které platí pro celý vesmír.
Bylo by tedy nesmyslné uzavírat se jim jen proto, že vyšly od ně-
koho, kdo nemá určitý punc.

*Unitářství může tedy přijímat hodnoty všech náboženských
soustav a tradic; jiné náboženství to v té míře nedokáže. Každé*

zachovává úzkostlivě svou oblast a zdůrazňuje jen svoji tradici a cestičku a dívá se s nedůvěrou na jinou tradici. Co je ještě dnes zvláště hodnotného v katolictví, jako např. smysl pro krásu, mystiku, organizaci, z toho může čerpat i unitářství. Ale nemůže získávat něco podstatného z jeho učení. Co je dosud zvláště hodnotného v protestantismu, jako skromnost, důvěřivost a snaha uplatňovat náboženství při výstavbě charakteru, tyto krásné a potřebné vlastnosti můžeme jen přijímat a doporučovat; ale nemůže nám vyhovovat teologické učení, jež v člověku vidí tvora tak ubohého, jak se v něm zdůrazňuje. Víme, že žádný z dosavadních křesťanských i mimokřesťanských náboženských směrů nemůže přijímat unitářství a podržet při tom své základní hledisko. Každé vyznání, které by přijalo jen jednu z unitářských zásad, muselo by se proměnit na unitářství. Tak silná a vlivná je unitářská orientace. Jen si představme, že by kterákoliv církev přijala např. naši zásadu *svobody přesvědčení*. To by vedlo k tomu, že by nemohla požadovat od svých stoupenců předepsané vyznání víry. Unitářství dává každému plnou svobodu, aby si podle stupně duševního a duchovního svého vývoje stanovil své vlastní vyznání, svou vlastní víru. *Nikomu nepředepisujeme, co smí a má naprosto bez výhrad věřit.* Dáváme každému možnost plné myšlenkové svobody. Kdyby některá církev přijala naši zásadu užívání rozumu a kritiky, musela by revidovat svá dogmata a věrouku a přestala být, čím je. Kdyby si některá církev řekla, že své poslání spatřuje v tom, že bude napomáhat k vytváření charakteru lidí pokud možno nejlepšího a že bude své úsilí soustřeďovat k vzájemné lásce a ke službě bližnímu, což je naší unitářskou zásadou, musela by se zřítí základního chápání svého poslání, jímž je záměrná příprava členů k spasení po smrti. K tomu směřuje a soustřeďuje se hlavní snaha ne-li všech, aspoň veliké většiny náboženských směrů. Naše hledisko a orientace je zásadně jiná. Máme stále před očima přítomný, skutečný život a svět, ve kterém žijeme, a síly, které se v něm uplatňují, máme na paměti poměr člověka k tomuto světu a jeho silám a k tomuto životu a snažíme se porozumět světskému poslání člověka. Co bude potom, až život skončí, nás zajímá také, ale až na druhém místě. Kdo žil život spravedlivý, dobrý a čestný, nemá strachu z toho, co přijde po smrti.

Unitářství je náboženství praktické. To znamená, že si všímá potřeb a poměrů dnešního života a snaží se řídit, upravovat a usměrňovat život podle nejlepšího poznání. Co by člověku nemohlo sloužit k lepšímu žití, považujeme za podřadné, i kdyby to mělo jakékoli posvěcení náboženské. Jak známo, bývá zdůrazňován strach z Boha jako náboženská ctnost. Víme, že takový strach člověku škodí, a protože jsme zastánci praktického náboženství, zavrhujeme tento strach, i když je v bibli o něm mnoho psáno a je doporučován jako boží přání.

Nemáme náboženství jen pro neděli, není nám voňavkou, kterou bychom se navoněli jen na neděli. Naše náboženství není příležitostným služebníčkem, který se objeví jen při narození, svatbě a u hrobu. Náboženství je nám způsobem myšlení, cítění a jednání v každé hodině a vteřině života, rok po roce. Je nám, čím žijeme, dýcháme, co nás tvoří, co nám svítí na cestu, je to náš postoj, naše hledisko, naše zásadovost, naše východisko v každém počínání. Nelze být nedělním nebo svátečním unitářem, je možno být jen každodenním unitářem.

Není otázek, kterých by se unitářství nemohlo nebo dokonce nesmělo dotýkat, ale naopak nevíme o otázkách a problémech náboženského života, na které by unitářství nemělo odpovědi. A to je tvrzení snad velmi odvážlivé! Není to však domýšlivost, je to skutečnost. Proto může unitářství uspokojovat i lidi myslivé a náročné.

Unitářství si nevšímá jen jedné stránky člověka. Není jen nějakou myšlenkovou soustavou. Není jen filozofií, není ani jakýmsi citovým naladěním, ani jen směrnicí upravující jednání. Je náboženstvím, které přihlíží k celému člověku, jeho uzpůsobení, založení a potřebám již před jeho narozením a provází jej, radí mu a pomáhá od prvních chvil života, celou poutí života a po něm až daleko za hrob. Všímá si všeho dění životního, všech funkcí tělesných i duševních. Z jeho hlediska je náboženským i přijímání jídla a pití a chce, aby pokrmy sloužily k vytváření, udržování, posilování i oždravení těla jakožto nástroje ducha. Nám není svátostí večeře Páně, nám je posvátnou každá večeře, každé jídlo. K našim náboženským zájmům a úkonům patří také péče o tělo i duši stejnou měrou. V unitářství je častá a řádná koupel zdůrazňována, abstinence, střídmost, tělesná cvičení, styk s přírodou doporučovaný více než modlení, při němž se zanedbává tělesné zdraví a čistota.

Nám jest i bydlení lidí náboženským problémem. Nestavíme paláce pro Boha, jenž jich nepotřebuje, ale toužíme po slušném a zdravém bydlení pro každou rodinu. Z unitářských prostředků nebudou se nikdy stavět velechrámy, ale hlásáme a pracujeme o to, aby se stavěly krásné, vzdušné, slunné a zdravé domovy pro všechny lidi, bohaté i chudé. V našem náboženství má důležitý úkol nová výchova od nejujtějšího mládí do posledních chvil života. Výchova nejen myslí, ale také srdcí, aby přibývalo lidí opravdu vzdělaných, ale při tom jemných, ušlechtilých, lidských. K unitářským náboženským problémům a úkolům také patří problémy a úkoly sociální. V některých náboženských soustavách je velebena bída a žebrota jako bohulibá ctnost. Lidé se již nažebrali dost. Žebrota je sociální nemocí, je bolestí lidské společnosti. Není jí zapotřebí. Dnešní doba to také dokazuje. Unitářství vede k takovému způsobu života lidské společnosti, aby nebylo žebráků, aby nebylo bídy, aby každý člověk měl možnost slušného živobytí. Namítne snad někdo, že to není starostí náboženskou, ale jinou. Není to pravda. Člověk musí ve své duši cítit, ba být přesvědčen, že něco má být tak a ne onak; teprve potom to skutečně dělá a dělá to rád a z přesvědčení.

Proč unitářství? Protože spojuje ve svých základech lidí dobré vůle. – Unitářskou orientaci nacházíme mezi všemi lidmi světa, kteří se nebojí přemýšlet, nebojí projevit své srdce a svou dobrou vůli. Unitářství je náboženský názor opravdových lidí, kteří pochopili své poslání na zemi, názor lidí duchovně probuzených. Máme proto své bratry a sestry po celém světě; a toto vědomí posiluje. V tom je také hodnota unitářství, že lidé stejného smýšlení a snažení cítí potřebu se organizovat, spojovat, aby se vytvářelo společenství lidí opravdu náboženských, kteří jsou schopni vytvářet hlubší duchovní základ života.

I ve mnohých náboženstvích je teoretická snaha spojit všechno lidstvo v jediný celek, ale chtějí to uskutečnit tím, že se snaží ostatním vnutit své uzounké dogmatické přesvědčení a zastaralé názory. „Exempla trahunt“ (Příklady táhnou). Ukážeme-li lidem lepší způsob života, lepší jednání, smýšlení, bratrský poměr druhu ke druhu, snadno pochopí naše učení a snadno je získáme. Ale jak je těžké mnohemu misionáři získat pohana, kterého učí o boží lásce a bratrství lidí, když pohan vidí příslušníky nového náboženství,

jak prodávají otroky, jak bijí ubohé pohany, jak je nechávají trpět, jak je dovedou vysávat, jak jdou s biblí v ruce, ale v duchu počítají se ziskem. Proto je těžké dělat misie a získávat ujařmené pro jiné náboženství; těžko proto, že je velký rozdíl mezi náboženskou teorií a praxí.

V unitářství tento rozdíl se nevyskytuje, protože nemá neuskutečnitelných teorií, nemá v sobě rozporů s praxí a se životem. Je samozřejmé, že se unitářství dopouští a bude dopouštět také chyb, ale ty si chceme stále uvědomovat, jich se varovat a vzájemně si pomáhat, abychom jich dělali vždy méně a méně.

V životě lidském je základem všeho rodina. Na rodině zakládá se každé lidské společenství, obec, stát, národ, lidstvo, všechno lidské zřízení, každá téměř lidská organizace. Rodinou a jejími členy udržuje se lidský život a lidstvo samo. A nejen udržuje, ale i pokračuje, vyvíjí se, vyrůstá, stoupá, sílí, ale také klesá, hyne, zaniká. Každá stránka lidského života: sociální, hospodářská, kulturní, náboženská má pěstitele v rodině a v jejích členech. Na jaké výši je rodinný život, na takové výši je také život společenský. Je přirozené, že také unitářství oceňuje a dbá o život rodinný, o jeho správný a zdravý vývoj a o zdravý vzájemný poměr členů rodiny, o „posvátný“ poměr mezi mužem a ženou a obou k dětem a dětí k rodičům i mezi sebou navzájem. Unitářství nezná svátost manželství, jako vůbec nezná svátosti, které neochraňují člověka ode zla a špatností, a ačkoli se veřejný slib manželský v něm vykonává formou tak důstojnou, že i členové jiných vyznání uznávají její velký mravní význam, neklade důraz na vnější znaky manželství, ale tím více pečuje o harmonické společenství rodiny, o její vnitřní zdraví a čistotu duševní. Rovnost mezi manžely, rovnost muže a ženy vůbec jest základním hlediskem na poměr muže a ženy unitářské. Tento princip je v unitářství uplatněn důsledně i prakticky tím, že v něm může i žena být duchovním.

Proč unitářství? – Také proto, že velmi dobře vyhovuje naší národní povaze. My, Češi, jsme zvláštní národ. Zabývali jsme se stále náboženskými otázkami a právě z praktické stránky. Přijali jsme křesťanství, ale bylo nám nepochopitelné, že náboženství lásky je šířeno mečem a ohněm, že se v jeho jménu tolik hřeší a ubližuje a že jsou v něm tak velké rozdíly společenské. Proto naši první „unitáři“ projevovali se jako protestanté již dávno před reformací,

proto byli v Čechách unitáři dávno před organizovaným světovým unitář-stvím; měli jsme Husa a Komenského, Jednotu bratrskou a na prapor své reformace psali naši dávní předchůdci požadavek pravdy a bratrství.

Touha po vyšším a opravdovém náboženství je v nás stále. Touha po náboženství denního života neopustila nás nikdy, ať jsme přijali katolictví nebo protestantství. Je v nás a vždy znovu a znovu se ozývá u jedinců přemýšlivých a hluboce cítících. Proto unitářství, protože nás staví na tuto domácí náboženskou základnu, vyhovuje této české náboženské touze, ztělesňuje ji náboženstvím, jež tryská z potřeb vnitřních a nejlépe řeší problémy našich duší.

Což není nic takového u ostatních směrů? Nikoli. Všechny se ohlížejí do Palestiny nebo směřují k Římu a podle toho, co se tam dělo před dávnými časy, požadují, aby se dělo dosud také zde. Historie a pověsti kočovného a polovzdělaného národa a jeho náboženské zkušenosti, které jsou zajímavé z historického hlediska, jsou nám předkládány jako náboženské vzory pro náš duchovní život. Ale který směr se snaží pochopit, co dříme na dně duše, k jakým náboženským zkušenostem probudila se a vyrostla naše duše? Který směr podává srozumitelný výklad smyslu dnešního života, dnešního poslání člověka, dnešního našeho úkolu? Který směr si všímá možností, jaké se otvírají dnes lidské duši, lidskému vývoji po stránce duchovní a náboženské? Který náboženský směr klade důraz na život a hledá dnešnímu člověku cesty k Bohu? Které z dnešních náboženství dbá pokroků vědy a rozumového poznání a snaží se překlenout nebo odstranit rozpory mezi nimi a náboženskými základy a zásadami? Z nynějších žádné, kromě unitářství, které si to bere za úkol. Proto unitářství.

Snad někoho zaráží jméno? Ať se neleká. Ať se nikdo nedomýšlí, že jde o cizí orientaci, anglickou nebo americkou. V Evropě bylo unitářství dávno před tím, než se probudilo v Anglii nebo za oceánem. V Sedmihradsku jsou do dneška nejstarší unitářské obce a také tam bylo vytvořeno jméno hnutí, označení těch, kteří věří v jediného Boha na rozdíl od trinitářů, kteří věří v Boha trojjediného, v Trojici. Na jménu však nezáleží. Buďme ujištěni, že naše české unitářství je značně rozdílné ode všech vyznání mimo naše kraje, ačkoli nesou stejné jméno. Vycházíme z potřeb a sklonů

české duše, z tužeb našich vlastních a nejsme zatíženi nijakou tradicí, která by nám dávala obruče na hlavu. Máme proto jedinečné možnosti; ovšem také jedinečnou odpovědnost.

Unitářství není náboženstvím samospasitelným; o spáse vůbec nejedná. Unitářství je náboženství pro dnešek a zítřek, pro tuto zemi a život na ní; hledá cesty, jak projevit a vyjádřit zdejší život, jak nejlépe vycházet s lidmi, jak nejlépe si porozumět, jak nejlépe s Bohem spolupracovat. Samospasitelná náboženství slibují cestu do nebe a blažený život tam, ale zde nechávají lidi v bídě, bolesti a mravní zkáze. Jejich náboženský názor to nebouří. Unitářství vidí především svět a život. Vidí člověka, tuší a objevuje jeho velké možnosti. Hledá prostředky k rozvíjení a zdokonalování lidské osobnosti, hledá nejlepší náplň života, aby byl opravdovým životem slunce a písní. Věř se, že tím plní nejlépe úkol, který Bůh světil člověku. Nevěříme, že nám bylo přikázáno brodit se bahnem bídy a utrpení, abychom přišli po smrti do nebe nebo do pekla, ale tušíme, že jsme byli povoláni do života, abychom jej chápali, plně rozvíjeli, zlepšovali, našli jeho krásy, dosáhli vyššího stupně vývoje a uvědomili si svou sounáležitost s Bohem a v této sounáležitosti pomáhali mu spolutvořit vyšší stupně životů.

<http://www.unitaria.cz/publikace/knihy.htm>

Karel Hašpl:

Potřebuje člověk náboženství?

Kniha představuje výbor z článků dr. Karla Hašpla z 30. až 50. let dvacátého století. Objevují se v nich témata jako smysl náboženství, mystika, unitářské principy, náboženská autorita, Absolutno, Ježíš Nazaretský, Starý zákon, Nový zákon, modlitba, zázraky, svátosti, církve a posmrtný život. I když texty popisují unitářství ve všech možných souvislostech, není možné je chápat jako sbírku unitářských dogmat. Úkolem unitářských duchovních nikdy nebylo myšlenkově svazovat, ale duchovně inspirovat.

A to se Karlu Hašplovi zcela jistě podařilo.

PROGRAM NA MĚSÍC ÚNOR 2012

Shromáždění se konají na ul. Staňkova 18a, Brno, budova OSC a.s.,
3. patro. Doprava: tramvaj číslo 1 a 6 - zastávka Hrnčířská

Středy 17 – 19 hod.:

- 1.2.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ, MEDITACE**
8.2.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **SLUNEČNICE - ZDRAVOTNÍ CVIČENÍ, MEDITACE**
15.2.: **JAK SI PŘEDSTAVUJETE SOUZNĚNÍ S PŘÍRODOU?** - diskuse
22.2.: Eva Švecová: **S ČERTY NEJSOU ŽERTY**
(s diskusí o nedobřem a obraně proti němu)
29.2.: Ing. Pavel Sedlák: **MALÝ KURZ POČÍTAČŮ**

Pátky 17 – 19 hod.:

- 3.2.: Zdeněk Vrška: **POSELSTVÍ MOUDRÝCH PRO ŽIVOT**
10.2.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **PROČ HLEDÁME BOHA?**
17.2.: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná: **MEZE TOLERANCE**
24.2.: Ing. Libor Mikš: **ODPUŠTĚNÍ A TOLERANCE JAKO SOUČÁST CESTY POZNÁNÍ**

Čtvrtek 18.30 hod.:

- 9.2.: **KURÁŽ** neboli **ODVAHA** (přednes česky)
Setkání skupiny **ALLAN KARDEC**

Děkujeme všem dárcům za finanční příspěvky na našich akcích.

Obec unitářů v Brně vydává měsíčník „Poutník“ obsahující původní články členů a přátel Unitárie, články z historie unitářství, poezii, aktuality i zábavu.

E-mailová adresa: unitaria.brno@seznam.cz. Viz též www.unitaria.cz .

Pokud si přejete tento program nebo časopis „Poutník“ dostávat e-mailem, sdělte vaši e-mailovou adresu v kanceláři Obce unitářů v Brně.

Redakční rada: Rev. Mgr. Jarmila Plotěná, Mgr. Daniel Novotný,
ing. Marie Vohlídalová